

תהלוכת הנישואים

רחל, שהיא אנגלו־פולית חשוכי־מרא, אמרה: "דבר כזה פשוט לא יתכן בישראל!" נאלצתי להסכים. בית־הספר העברי, צה"ל, הרחוב — הכל מונעים את צמיחתו של צעיר עדין־נפש ואריב כזה, בעל סבלנות כזאת לבני־אדם ונכונות כזאת לשרת את הציבור. אילו היו כאלה אצלנו, יכלו החיים בארץ להיות פעימים יותר.

ועוד אנגלי

גם איש כמו רויד קימחי אי־אפשר לגדל בארץ. קראתי את הראיון עימו בגליון האחרון של העולם הזה. איזה סיגנון! אף לא מילה קשה אחת, למרות העובדה שהאיש רתח כלי ספק מועם. הכל נאמר ברמזים עדינים. קימחי הוא איש אינטליגנטי, ענייני, מיקצועי, עדין, בלתי־מיפלגתי. בקיצור, אדם שאין לו מקום בג'ונגל הפוליטי הישראלי. מה גם שהתאים בדיוק לתפקידו — והרי זה חטא בל־יכופר במישטר המיפלגתי־הפיאודלי שלנו.

בוא לבקר בשגרירות

קשה להעלות על הדעת מעשה שפל יותר מזה שבו הורשע נואר הינראוי: הכניס להריון צעירה אירית תמימה, שלח אותה לישראל ומסר בידיה מיוודה ממולכרת, כדי לפוצץ את מטוס אל על — והיא בתוכו. בימים שהייתי בלונדון זה היה אחד מנושאי־השיחה העיקריים. היו שהטילו ספק בסיפור כולו, וראו בכך תעלול של המוסד הישראלי.

הרי זה לא מתקבל על הדעת! אמר לי עיתונאי בריטי בכיר, מומחה לענייני המרחב. "אחרי שנודע לו על לכירת הבחורה בנמלה־העופה, מיהר הינראוי לשגרירות הסורית. השגריר הסורי טילפן בנוכחותו לדמשק. אחרי־כך שלח אותו בליוויית אנשי־השגרירות כדי להסתתר בבית השייד לשגרירות. הרי כל זה אידיוט! מי זה משאיר עקבות כאלה? מדוע לא אמרו לאיש מראש להסתתר במקום אחר?"

את אותם הספקות השמעתי אני אחרי תפיסת ג'ונתן פולארד. הרי זה אידיוט! ממש! ברגע שהרגיש כי הכולשת האמריקאית עלתה על עיקבותיו, מיהר האיש אל השגרירות הישראלית. איזה חוכבנות! מדוע לא אמרו לו מראש איך להתנהג במיקרה כזה? מדוע לא נתנו לו כתובת־סתר? מדוע לא אמרו לו איך להתקשר במחתרת?"

אמרתי זאת לפלוגי, מומחה לריגול, והוא חיך. "החיים זה לא ספר־בלשים", אמר. "כשאתה כבר מצליח לגייס סוכן שאינו כלי־כך יציב — והרי אינך יכול לברור — אתה לא רוצה להפחיד אותו. אתה לא תעלה בכלל באוזניו את האפשרות שהוא עלול להתפס. אם תגיד את זה, הוא יברח לך. אתה אומר לו את ההיפך: איך בעיות, הכל יהיה בסדר. אם יש איוו בעיה, אל תהסס לבוא לשגרירות. שם יטפלו בך."

איש תמים היה

כשנזכרים באדם שנפטר לפני שנה, מה זוכרים? תווי־פנים, אירועים מסויימים הקשורים בו. אך בעיקר — מין רושם כללי, תמציתי, של אישיותו, משוה שאולי אפשר לקרוא לו "נפש". נוח מוס נהרג לפני שנה כי צורה מועזת, ואיכשהו סימלית, כשנדרס עליידי אוטובוס פתח המערכת של עיתוננו, ידיעות אחרונות.

היכרתי אותו במשך 40 שנה ויותר. מה אני זוכר? אדם שפוע תמימות. לא אינטלקטואל, לא אדם מתוחכם ומורכב, אלא דווקא אדם שהקרין פשטות. היתה לו פיקחות חסרת־זדון, שכל ישר, נטיה טיבעית להיות בסדר עם כולם. הוא סלד ממרי־בות ומקנאות.

לא פעם תמהתי — ואני עדיין תמה — כמה היה כוחו. הרי בתקופתו התאושש ידיעות אחרונות, אחרי שננטש בימי אביו עליידי כל עובדיו (שערכו פוטש והקימו עיתון מתחרה, מעריב), ונשאר כשבר־כלי. כשמת נוח, היה ידיעות אחרונות העיתון הנפוץ ביותר במדינה. הוא נטל תואר זה מאיבו־מתחרהו, נקמה מתוקה שמעטים זוכים בה.

איך הוא עשה זאת? הוא לא היה עיתונאי. פעם, אחרי שהשתתפנו שנינו בפגישה עם עורכים מצריים בקאהיר, ביקש ממני: "עשה לי טובה, כתוב כמה שורות על הפגישה בשביל ידיעות".

הוא בחר באנשים הנכונים (ובניהם רוב יודקובסקי, יורשו), התייחס לעיתון כאל מיפעל מיוחרי ככל מיפעל אחר, לא עסק באידיאולוגיה. אולי הצליח דווקא משום שהיה אדם רגיל, בעל ידיעות רגילות וגישה רגילה — וכך הבין באופן אינטואיטיבי מהו העיתון הדרוש לאנשים רגילים. הוא ייצג את המכנה המי שותף הרחב.

הוא השאיר אחריו עיתון המתנהל עתה בלעדיו. זוהי כש לעצמה מחמאה גדולה לאדם שבנה מיכנה יציב. אני מקווה שיורשיו ידעו לשמור עליו.

מרום

צעיר באוספורד. הוא גם דיבר כמו פרופסור צעיר באוספורד, וגם היה לבוש כפרופסור צעיר באוספורד.

הוא דיבר אלינו כידיד ותיק עם ידידים, בטון של שיחת־דעים. "יתכן שתמצאו להסדר תכור ליד השלט הזה", אמר, והצביע על שלט שעמד כפינה.

ברוך כלל יש אצלנו בשעות האחרונות כמה ביטולי־כרטיסים. אנחנו נציע אותם לכם לפי התור. בדרך כלל יש 10 עד 20 כרטיסים כאלה, לפעמים קצת יותר, לפעמים קצת פחות. זה עניין של מזל.

"יתכן שתצטרכו לחכות שעה־שעתיים. לראשונים בתור יש סיכויים טובים. תצטרכו לשלם עבור הכרטיסים כספ מוזמן. לצערנו לא נוכל לקבל המחאות או כרטיסי־אשראי."

"עוד מעט יופיעו בחוץ אנשי שוק־שחור, שיציעו את מר־כולתם. איננו מחייבים את המיסחר הזה. אבל אם ככל זאת תרצו לקנות מהם, במחיר מופקע, אנא בידקו היטב אם הכרטיסים הם בעלי־תוקף, להצגה של היום. כדאי לכם להיכנס ולהראות לקופאי את הכרטיסים, כדי לוודא שהם בסדר. בדרך כלל גובים אנשי השוק־השחור מחיר כפול."

"אני מאחל לכם מזל. אם אוכל לעזור לכם, או אם יש לכם שאלות, אנא פנו אליי. אהיה בסביבה."

עמרנו כשעה. לפני כן, בשוק של קונט גארדון, קנינו סוכריות־טופים. האם אני יכולה לשחד אותך? שאלה רחל והציעה לאיש את השקית.

"בחולט כן", התלוצץ הצעיר, "אקפיץ אותך לראש התור."

הוא נטל סוכריה. היא היתה קשה. "לעומת זאת", אם תישכר לי שן, אקפיץ אותך לסוף התור."

התור התארך. מדי פעם באו אנשים חדשים. ביניהם מיספר מפתיע של ישראלים, וביניהם הפרופסור עמוס שפירא מאוני־ברסיטת תל־אביב.

ככל פעם שהתוספו שלושה־ארבעה אנשים, התחיל הצעיר לספר את הסיפור שלו כולו מחדש, בסבלנות מדהימה, באותו טון של ידיד ותיק הממתיק סוד. שמעתי את הדברים חמש־שש פעמים. עד שבא תורנו והקופאי מר לנו שני כרטיסים טובים כאלה, במחיר 18 ל"ש לנפש.

עלובי החיים: תוכנית המחזמר

תהלוכת־הנישואים של שושנה ארבל־אלמוזלינו לא מצאה חן בעיניי. היא הרגיזה אותי.

אך הצהירה את הצהרת־האמונים שלה מעל רוכ־הכנסת, התנפל עליה ה"ור, שלמה הילל, והרביק נשיקה לוחטת על לחיה. אחרי־כך התנפלו עליה חבריה־הכנסת והשרים, איש־איש בתורו, ונישקו את פניה ולחיה, והיו שנישקו את פיה.

שושנה היתה נרגשת, ולא התנגדה. אבל אני התקוממתי. אילו נבחר לתפקיד זה שוב גבר, האם היה עולה על רעת מישהו לנשקו? נישקה מפני שהיא אשה.

אילו הייתי פמיניסטית, הייתי רואה בהסתערות נישוקית זו סימן של יהירות גברית, וגם צורה של הסדרה מינית. המנשקים

כאילו אמרו: "כמה יפה שאשה הגיעה לזה!" אילו נבחר כשר־הבריאות ילר בן 12, כוודאי היה זוכה בנישוקים דומים.

כאשר כל זה קורה במליאת הכנסת, לעיני המצלמה (ולמען המצלמה) זה מכיש למדי. שר־שנה ארבל־אלמוזלינו לא נב־חרה לתפקיד מפני שהיא אשה, וגם לא מפני שהיא עיראקית.

היא נבחרה מפני שהקרישה הרבה מאוד שנים לטיפול כענייני סעד, בריאות ועמער־האשה. היא לא עסקה הרבה בפוליטיקה, אך טיפלה בעקש־

ארבל־אלמוזלינו

נות בעניינים שנראו לה חשובים. נבחרנו ביחד לכנסת ב־1965, ושירתנו בה ביחד במשך 10 שנים. הערצתי את ההתמדה שלה ורבותה במשימה. לא־פעם היה נרמה לי שחבריי־כנסת שונים מצביעים בעד הצעות־החוק שלה כדי להיפטר מהטרדותיה —

וזהו הדרך הנכונה לשרת עניינים כאלה, הנוגעים לחיי האזרחים. חבל שהיא ניצית. אבל אף אחד אינו מושלם.

עלי באריקות

כיליתי כשבוע שעבר כמה ימים בצרפת ובבריטניה, כדי לנהל יחסי־ציבור למען הספר שלי, שהופיע זה עתה בשתי ארצות אלה. אחרי שיחות אינסופיות עם עיתונאים, אנשי טלוויזיה ורדיו, איכרתי את קולי בלונדון. הייתי מוכרח להפסיק לדבר לכמה שעות.

ניצלתי את הזמן כדי ללכת לתיאטרון, ראיתי את המחזמר עלובי החיים.

הייתי מלא סקרנות. איך אפשר להפוך את סיפרו הקלאסי של ויקטור הוגו — ספר שכולו ביקורת חברתית נוקבת ועימות פלוסופי — למחזה מוסיקאלי? הרי עצם המושג מחזמר (את המילה העברית האת המצאנו בהעולם הזה) קשור במשהו עליו, קליל, משעשע. גבירתי הנאווה לא עלתה על הבאריקות, ושיער לא נשר בשדרה־הקרוב של וייטנאם.

העלייה על הבימה חזרה פחות או יותר על עליית הרומאן. זן ול'אן משתחרר על־תנאי אחרי 19 שנים של עבודת־פרך. כאסיר משוחרר־על־תנאי אין נותנים לו להתפרנס בכבוד. הוא מסתלק ולבוש זהות חדשה, מצליח כמעשיין והופך ראשי־עיר. קצין המיטרה ז'אבר רודף אחריו בלהט אידיאליסטי, כי החוק הוא חוק. פועלת במיפעלו של ול'אן הרה, מגודה והופכת לזונה. היא

מתה, ומשביעה את ול'אן לטפל בילדתה, קוט. כשהוטור ז'אבר בעיקבותיו, מוצא ול'אן את הילדה כעבור כמה שנים, כשהיא מנוצלת ומרוכאת עליידי מישפחה מאמצת. הוא קונה אותה בכסף ומגדל אותה. ב־1832, כאשר כפאריס מתחוללת התמרדות של הסטודנטים, מתאהב אחד מהם, מארוס, בקוט. הסטודנטים מתבצרים מאחרי מיתרס, החיילים הורגים אותם, ול'אן מציל את מרוס דרך כיביה־שופכין של פאריס. עימות בין ול'אן, מפר־החוק ההומאני, ובין ז'אבר, איש־החוק הנוקשה. ול'אן יכול להרוג את יריבו, אך חס על חייו. כתגמול על כך מניח ז'אבר לול'אן לברוח. בכך הפר השוטור את עיקר־העיקרים של השקפת־עולמו, והניח לאנושיות לגבור על החוק. על כן הוא מתאכר.

האם אפשר לעשות מזה מחזמר? אפשר. האם אפשר להראות מיתרס על הבימה? אפשר. המיתרס עומד על הבימה המסתובבת, פעם רואים אותו מאחור, מצד המוקומים, ופעם מלפנים, מצד הצבא המסתער עליו.

האם אפשר להתאכר על הבימה עליידי קפיצה מגובה לתוך הנהר? גם זה אפשר.

עשרות שחקנים, ואף לא אחד שאינו מתאים בדיוק לתפקידו. תיאטרות נהדרות. המוסיקה מצויינת. תיאטרון אנגלי. תיאטרון.

ההצגה

שלפני ההצגה

עלובי החיים הוא להיט של לונדון. כל ההצגות מכורות במשך שבועות וחודשים מראש. מה עושים כשמחליטים בשעה 5 אחרי־הצהריים שרוצים להיכנס להצגה המתחילה בשעה 7.30? אמרנו לעצמנו. בתמימות ישראלית: אולי יבוא מישהו למכור

כרטיסים ברגע האחרון. הלכנו. עמדנו כטרקלין התיאטרון, בחברת כמה אנשים אובדי־תיקווה כמונו, כאשר ניגש צעיר גבה־קומה, כבן 23, שנראה כפרופסור